

บทที่ 2

ระเบียบวิธีการวิจัย

แหล่งข้อมูลที่ใช้และวิธีการเก็บข้อมูล

การศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยได้อาศัยข้อมูลจากการสำรวจโครงการวิจัยผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคมและประชากรของผู้สูงอายุในประเทศไทย (The Survey of Socio-Economic Consequences of Ageing of the Population in Thailand) หรือ SECAPT ซึ่งดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนมีนาคม-พฤษภาคม พ.ศ. 2529 โดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โครงการนี้ได้เก็บข้อมูลหลายชุด ได้แก่ ข้อมูลที่เก็บจากผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ข้อมูลที่เก็บจากคนหนุ่มสาวอายุ 15-44 ปีและข้อมูลชุมชนที่เก็บเฉพาะในเขตชนบท ในการศึกษาคั้งนี้ใช้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งตกเป็นตัวอย่างทั่วประเทศ

การเลือกตัวอย่างในโครงการ SECAPT

ประชากรในตัวอย่างของโครงการ SECAPT มีการออกแบบที่จะให้เป็นตัวแทนระดับประเทศโดยการถ่วงน้ำหนักด้วยตนเอง (Self-weighting sample) เลือกโดยวิธี stratified three stage sampling ซึ่งสามารถสรุปเป็นขั้นตอนการเลือกตัวอย่างได้ดังนี้

การเลือกตัวอย่างขั้นที่ 1

เป็นการเลือกจังหวัดตัวอย่างจากจังหวัดทั้งหมด 73 จังหวัดทั่วประเทศไทย โดยแบ่งจังหวัดออกเป็นภาคตามการแบ่งของสำนักงานสถิติแห่งชาติ โดยถือว่าแต่ละภาคเป็นหนึ่งชั้น (strata) ซึ่งได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้และภาคพิเศษ คือ กรุงเทพมหานคร จากนั้นจึงเลือกจังหวัดตัวอย่างด้วยความน่าจะเป็นที่เป็นสัดส่วนกับขนาดของประชากร (Probability proportional to size หรือ PPS) ได้จังหวัดที่ตกเป็น

ตัวอย่าง 26 จังหวัด คือ

ภาคเหนือ	6	จังหวัด	ได้แก่	เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง สุโขทัย พิจิตร นครสวรรค์
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	6	จังหวัด	ได้แก่	เลย สกลนคร กาฬสินธุ์ นครราชสีมา ขอนแก่น ศรีสะเกษ
ภาคกลาง	8	จังหวัด	ได้แก่	ราชบุรี นครปฐม สระบุรี อ่างทอง ตราด ชลบุรี ฉะเชิงเทรา สมุทรปราการ
ภาคใต้	5	จังหวัด	ได้แก่	ระนอง ภูเก็ต พัทลุง สตูล ยะลา
ภาคพิเศษ			ได้แก่	กรุงเทพมหานคร

การเลือกตัวอย่างขั้นที่ 2

ในแต่ละจังหวัดที่ตกเป็นตัวอย่างได้แบ่งออกเป็น 2 เขต ตามลักษณะการแบ่งเขตของ
กระทรวงมหาดไทย คือ เขตเทศบาลซึ่งเป็นเขตเมือง และนอกเขตเทศบาลหรือเขตชนบท
เลือกอำเภอตัวอย่าง 1 หรือ 2 อำเภอของจังหวัดที่ตกเป็นตัวอย่างโดยวิธีการเลือกอย่างมีระบบ

การเลือกตัวอย่างขั้นที่ 3

แบ่งเป็นการเลือกตัวอย่างในเขตชนบท เขตเมืองและกรุงเทพมหานคร

ก. การเลือกตัวอย่างในเขตชนบท ในแต่ละอำเภอตัวอย่าง เลือกหมู่บ้านตัวอย่าง
3 หมู่บ้าน โดยโอกาสความน่าจะเป็นที่เป็นสัดส่วนกับขนาดของประชากร (PPS) และทุก
ครัวเรือนในหมู่บ้านตัวอย่างจะตกเป็นตัวอย่าง ด้วยวิธีการดังกล่าว จะได้หมู่บ้านที่เป็นตัวอย่าง
ทั้งหมด 87 หมู่บ้าน จำนวน 9,000 ครัวเรือน

ข. การเลือกตัวอย่างในเขตเมือง อำเภอเมืองที่ตกเป็นตัวอย่างจะถูกเลือกอย่าง
มีระบบจากจังหวัดที่ตกเป็นตัวอย่างแล้วจึงสุ่มเลือกชุมชนอาคาร (Block) ได้ตัวอย่างทั้งหมด
25 ชุมชนอาคารประมาณ 2,000 ครัวเรือน

ค. การเลือกตัวอย่างในกรุงเทพมหานคร ขั้นแรก เลือก 5 เขตจากเขตทั้งหมด
24 เขตอย่างมีระบบ ในแต่ละเขตตัวอย่างเลือกชุมชนอาคารตัวอย่างมาเขตละ 1 ชุมชนอาคาร
ได้ครัวเรือนประมาณ 500 ครัวเรือน และเนื่องจากระหว่างปฏิบัติงานสนามพบว่า ในเขตเมือง

จำนวนตัวอย่างไม่ถึงเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ดังนั้น จึงได้เพิ่มขนาดตัวอย่างในเขต กรุงเทพมหานครและบางพื้นที่ในเขตตัวเมืองของจังหวัดที่ตกเป็นตัวอย่าง ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้มีการขยายตัวอย่างออกไปครอบคลุมทุกเขตโดยเพิ่มเขตตัวอย่างขึ้นอีก 19 เขต ในแต่ละเขต จะเลือกชุมชนอาคารตัวอย่างมาเขตละ 1 ชุมชนอาคาร ซึ่งจะได้ตัวอย่างเพิ่มขึ้นอีก 3,000 ครั้วเรือน

(ดูรายละเอียดการสุ่มตัวอย่างเพิ่มเติมได้จาก Napaporn Chayovan, Malinee Wongsith and Chanpen Saengtienchai, 1988: Appendix A)

จากการสุ่มตัวอย่างดังกล่าว ได้จำนวนครั้วเรือนที่ตกเป็นตัวอย่างทั้งประเทศประมาณ 17,000 ครั้วเรือน และจำนวนประชากรผู้สูงอายุที่สัมภาษณ์ได้ 3,252 ราย เป็นเพศชาย 1,329 ราย เพศหญิง 1,923 ราย เป็นผู้สูงอายุนเขตชนบท 2,424 ราย และในเขตเมือง 828 ราย

การขยายขนาดตัวอย่างโดยเพิ่มจำนวนตัวอย่างในเขตกรุงเทพมหานครและเมืองอื่นๆ ทำให้ตัวอย่างในโครงการ SECAPT เบี่ยงเบนไปจากการถ่วงน้ำหนักด้วยตัวเอง (Self-weighting) คือ การเพิ่มตัวอย่างประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและเขตตัวเมืองอื่น ทำให้สัดส่วนประชากรตัวอย่างผู้สูงอายุตามเขตเมืองและเขตชนบทเบี่ยงเบนไปจากสัดส่วนที่เป็นจริง ดังนั้น ในการประมาณค่าระดับประเทศ จะต้องมีการถ่วงน้ำหนักที่เหมาะสม ค่าถ่วงน้ำหนักนี้ คำนวณโดยใช้การกระจายของตัวอย่างตามเขตเมือง-ชนบทและภาค เป็นไปตามการกระจายตัวของประชากรอายุ 60 ปีและมากกว่าตามเขตเมือง-ชนบทและภาค ที่ได้จากการสำรวจการเปลี่ยนแปลงประชากรครั้งที่ 3 ในปี พ.ศ. 2527 (ดูรายละเอียดจากการคำนวณค่าถ่วงน้ำหนักได้จาก Napaporn Chayovan et. al., 1988: 131) ดังนั้น ในการเสนอผลการวิเคราะห์ในระดับประเทศในรูปของค่าสถิติต่างๆ จึงเสนอค่าที่ได้จากการถ่วงน้ำหนักแล้ว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเกี่ยวกับลักษณะต่างๆ ของผู้สูงอายุ ทัศนคติในการดำรงชีวิตและปัญหาที่ผู้สูงอายุกำลังประสบอยู่ โดยอาศัยการสัมภาษณ์จาก

แบบสอบถาม ใช้พนักงานสัมภาษณ์ที่ผ่านการฝึกอบรมแล้วสัมภาษณ์ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป
ทุกคนที่อยู่ในครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่าง ซึ่งในครัวเรือนหนึ่งอาจมีผู้สูงอายุที่เข้าข่ายการสัมภาษณ์
มากกว่า 1 คน ให้สัมภาษณ์ทุกคนที่เข้าข่ายการสัมภาษณ์

แบบสอบถามของการสำรวจผู้สูงอายุในโครงการวิจัยผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม
และประชากรของผู้สูงอายุในประเทศไทย แบ่งเป็น 7 ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่ 1 แบบบันทึกเกี่ยวกับสมาชิกในครัวเรือน
- ส่วนที่ 2 ประวัติทั่วไป
- ส่วนที่ 3 การทำงาน
- ส่วนที่ 4 การอยู่อาศัยและการดำรงชีวิต
- ส่วนที่ 5 สุขภาพ
- ส่วนที่ 6 บทบาทและสถานภาพของผู้สูงอายุ
- ส่วนที่ 7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องผู้สูงอายุ

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรตาม คือ การทำกิจกรรมต่างๆ ของผู้สูงอายุ ซึ่งจำแนกออกได้เป็น 3 ตัวแปร

คือ

1. การทำกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจ
2. การทำกิจกรรมในครัวเรือน
3. การทำกิจกรรมในชุมชน

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1. ปัจจัยทางประชากร
 - 1.1 เพศ
 - 1.2 อายุ
 - 1.3 สถานภาพสมรส

2. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ
 - 2.1 การทำงานเชิงเศรษฐกิจ
 - 2.2 สภาวะเศรษฐกิจของครัวเรือน
3. ปัจจัยทางสังคม
 - 3.1 ระดับการศึกษา
 - 3.2 เขตที่อยู่อาศัย
 - 3.3 โครงสร้างของครัวเรือน
 - 3.4 การอยู่อาศัยร่วมกับบุตร
4. ปัจจัยอื่นๆ
 - 4.1 สภาวะสุขภาพ
 - 4.2 การเปิดรับสื่อมวลชน

ตัวแปรคุม

ในการศึกษานี้ใช้ตัวแปรคุมแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของตัวแปรตาม ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา เขตที่อยู่อาศัย สภาวะสุขภาพ เป็นต้น

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

1. ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุเต็มตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป
2. ผู้สูงอายุที่ยังคงประกอบอาชีพ หมายถึง การที่ผู้สูงอายุยังคงมีวิสัยสมารถในการทำกิจกรรมใดๆ โดยที่การกระทำกิจกรรมนั้นๆ ก่อให้เกิดประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นแก่ตนเองหรือแก่ผู้อื่น สำหรับการศึกษาครั้งนี้ วัดการเป็นผู้สูงอายุที่ยังคงประกอบอาชีพจากการทำหรือเข้าร่วมกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งาน 3 ด้าน คือ กิจกรรมเชิงเศรษฐกิจ กิจกรรมในครัวเรือนและ กิจกรรมในชุมชน
3. ตัวแปรตาม ได้แก่ กิจกรรมเชิงเศรษฐกิจ กิจกรรมในครัวเรือนและ กิจกรรมในชุมชน

กิจกรรมเชิงเศรษฐกิจ หมายถึง งานที่ผู้สูงอายุทำอยู่ในปัจจุบันหรือในช่วง 1 สัปดาห์ ก่อนการสำรวจ และงานที่ทำนั้น เป็นงานที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เช่น ได้รับ ค่าจ้าง เงินเดือน ผลกำไร ส่วนแบ่งหรือค่าตอบแทนอื่นๆ รวมถึงการทำงานภาคเกษตรกรรม ที่ไม่ได้รับค่าจ้าง ซึ่งได้จากข้อคำถามที่ว่า

"ปัจจุบัน (ระหว่าง 1 สัปดาห์ก่อนการสำรวจ) ท่านทำงานหรือไม่"

"งานที่ทำนั้นเป็นงานเกษตรกรรมหรือไม่ใช่งานเกษตรกรรม"

และผู้วิจัยได้จัดแบ่งคำตอบออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ไม่ได้ทำงาน ทำงานภาคเกษตรกรรม และทำงานนอกภาคเกษตรกรรม

กิจกรรมในครัวเรือน หมายถึง การที่ผู้สูงอายุทำหรือเข้าไปมีส่วนช่วยทำงานบ้าน เป็นตัวแปรที่ได้จากข้อคำถามที่ว่า

"กิจกรรมประจำในครัวเรือนต่อไปใคร เป็นผู้ทำ เป็นส่วนใหญ่"

และจัดแบ่งคำตอบออกเป็น 4 กลุ่ม คือ ไม่ทำกิจกรรมใดๆ เลย ทำน้อย ทำปานกลาง และทำมาก โดยมีหลักเกณฑ์การจัดกลุ่ม ดังนี้

ไม่ทำกิจกรรมใดๆ เลย หมายถึง ผู้สูงอายุที่ไม่ได้ทำกิจกรรมใดๆ ในครัวเรือน

ทำน้อย หมายถึง ผู้สูงอายุที่ทำกิจกรรมในครัวเรือนประจำเป็นส่วนใหญ่ 1-2
กิจกรรม

ทำปานกลาง หมายถึง ผู้สูงอายุที่ทำกิจกรรมในครัวเรือนประจำเป็นส่วนใหญ่ 3-4
กิจกรรม

ทำมาก หมายถึง ผู้สูงอายุที่ทำกิจกรรมในครัวเรือนประจำเป็นส่วนใหญ่ตั้งแต่
5 กิจกรรมขึ้นไป

กิจกรรมในชุมชน หมายถึง การที่ผู้สูงอายุเข้าไปมีส่วนร่วมในงานใดๆ ก็ตามของชุมชน ที่กระทำโดยมีการรวมกลุ่มของคนในชุมชนนั้น ไม่ว่าจะเป็นการรวมกลุ่มเพื่อประกอบกิจกรรมทาง ศาสนาหรือเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านใดด้านหนึ่งต่อส่วนรวม ซึ่งเป็นตัวแปรที่ได้จากข้อ คำถามที่ว่า

"ในระยะเวลาที่ผ่านมา ท่านเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ (เช่น ลูกเสือชาวบ้าน การพัฒนาหมู่บ้าน งานกฐิน) ของชุมชนหรือหมู่บ้านของท่านหรือไม่"

โดยจัดแบ่งกลุ่มคำตอบออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ไม่รวมเลย ร่วมบางกิจกรรมและร่วมทุกกิจกรรม

4. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

4.1 เพศ หมายถึง เพศของผู้สูงอายุ แบ่งเป็น เพศชายและเพศหญิง

4.2 อายุ หมายถึง อายุเต็มของผู้สูงอายุซึ่งเป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ณ วันที่สัมภาษณ์ โดยเป็นอายุที่ได้ปรับแก้ไขให้ถูกต้องแล้ว และแบ่งกลุ่มอายุออกเป็น อายุ 60-64 ปี อายุ 65-69 ปีและอายุ 70 ปีขึ้นไป

4.3 สถานภาพสมรส หมายถึง ประเภทของสถานภาพสมรสของผู้สูงอายุ แบ่งออกเป็น กำลังสมรส (ปัจจุบันยังอยู่กับคู่สมรส)และอื่นๆ (โสด หม้าย หย่าและแยกกันอยู่)

4.4 การทำงานเชิงเศรษฐกิจ หมายถึง งานที่ผู้สูงอายุใช้เวลาทำเป็นส่วนมาก ในระหว่าง 1 สัปดาห์ก่อนการสำรวจและงานที่ทำนั้นเป็นงานที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเช่น ได้รับค่าจ้าง เงินเดือน ส่วนแบ่ง หรือค่าตอบแทนอื่นๆ รวมถึงการทำงานภาคเกษตรกรรมที่ไม่ได้รับค่าจ้าง โดยแบ่งออกเป็น ไม่ได้ทำงาน ทำงานภาคเกษตรกรรมและทำงานนอกภาคเกษตรกรรม

4.5 สภาวะเศรษฐกิจของครัวเรือน หมายถึง ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครัวเรือนที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ ซึ่งวัดได้จากการหาคะแนนของที่มีใช้ในครัวเรือนและสร้างเป็นดัชนีวัดความมั่งคั่ง แล้วจึงแบ่งสภาวะเศรษฐกิจของครัวเรือนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ สภาวะเศรษฐกิจสูง กลางและต่ำ (รายละเอียดการสร้างดัชนีวัดสภาวะเศรษฐกิจของครัวเรือนอยู่ในภาคผนวก)

4.6 ระดับการศึกษา หมายถึง การศึกษาขั้นสูงสุดที่ผู้สูงอายุจบการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้ คือ ไม่ได้รับการศึกษา ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 และประถมศึกษาปีที่ 4 ขึ้นไป

4.7 เขตที่อยู่อาศัย หมายถึง ท้องถิ่นที่ผู้สูงอายุผู้ให้สัมภาษณ์อาศัยอยู่ ณ วันที่ให้สัมภาษณ์ แบ่งเป็นเขตเมืองและเขตชนบท โดย "เขตเมือง" หมายถึง ท้องถิ่นที่มีฐานะเป็นเขตเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ส่วน "เขตชนบท" หมายถึง ท้องถิ่นที่อยู่ นอกเขตเทศบาล

4.8 โครงสร้างของครัวเรือน หมายถึง แบบหรือลักษณะของครัวเรือนที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ ณ วันที่ให้สัมภาษณ์ แบ่งเป็น ครัวเรือนเดี่ยวและครัวเรือนขยาย

4.9 การอยู่อาศัยร่วมกับบุตร หมายถึง การที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วยกันเป็นประจำกับบุตรของตน ซึ่งอาจเป็นบุตรคนใดคนหนึ่งหรือบุตรบางส่วนหรือบุตรทั้งหมด โดยแบ่งเป็น อาศัยอยู่กับบุตรและไม่ได้อาศัยอยู่กับบุตร

4.10 สภาวะสุขภาพ หมายถึง ความสมบูรณ์ของร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุ ซึ่งตัวแปรนี้ได้มาจากการที่ผู้สูงอายุประเมินสภาวะสุขภาพของตนเอง โดยแบ่งออกเป็น สภาวะสุขภาพดี ปานกลางและไม่ดี

4.11 การเปิดรับสื่อมวลชน หมายถึง การเปิดรับข่าวสารจากแหล่งใดๆ ก็ตาม สำหรับการศึกษาครั้งนี้วัดจากการฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์หรืออื่นๆ แบ่งเป็น ไม่สนใจ สนใจบ้างและสนใจมาก โดยมีหลักเกณฑ์การแบ่งกลุ่มรายการ ดังนี้ ไม่สนใจ หมายถึง ไม่รับข่าวสารใดๆ เลย สนใจบ้าง หมายถึง รับข่าวสารจากสื่อเพียง 1 ชนิด และสนใจมาก หมายถึง รับข่าวสารจากสื่อตั้งแต่ 2 ชนิดขึ้นไป

วิธีวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลในเบื้องต้น ใช้ตารางร้อยละแสดงลักษณะพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งทางด้านประชากร เศรษฐกิจและสังคม

2. ใช้ตารางไขว้ (Cross - Tabulation) แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมต่างๆ ของผู้สูงอายุกับปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม โดยมีตัวแปรอิสระอื่นๆ มาควบคุมตามความเหมาะสม

3. ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม สำหรับกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจและกิจกรรมในชุมชนใช้สถิติไค-สแควร์ ซึ่งเมื่อดำเนินการได้แล้ว จะนำค่าที่ได้ไปเปรียบเทียบกับค่าของตารางไค-สแควร์ ส่วนกิจกรรมในครัวเรือน จะศึกษาความสัมพันธ์และทดสอบความสัมพันธ์ด้วยวิธีวิเคราะห์การจำแนกหมู่ (Multiple Classification Analysis หรือ MCA) และค่าที่คำนวณได้จะนำไปเปรียบเทียบกับค่าของตาราง F-test และการศึกษา

ครั้งนี้ได้ตั้งระดับความเชื่อมั่นไว้ที่ 0.05 หมายความว่า หากค่าที่คำนวณได้มีมากกว่าค่าที่ปรากฏ
 อยู่ในตาราง แสดงว่า โอกาสที่จะสรุปไม่ถูกต้องด้วยการกล่าวไว้ว่าตัวแปรอิสระมีผลต่อตัวแปรตาม
 จะมีเพียง 5 ครั้งใน 100 ครั้ง หรือมีความเชื่อมั่นว่าสรุปผลการศึกษานี้ถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 95

ในการวิเคราะห์ความมีคุณประโยชน์ของผู้สูงอายุ จะนำเสนอแยกออกเป็น 3 ส่วน
 คือ การทำกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจ การทำกิจกรรมในครัวเรือนและการทำกิจกรรมในชุมชน

ข้อจำกัดของข้อมูล

1. ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเป็นข้อมูลของโครงการวิจัยผลกระทบทางเศรษฐกิจ
 สังคมและประชากรของผู้สูงอายุในประเทศไทยที่เก็บรวบรวมขึ้นในปี พ.ศ. 2529 ข้อมูลต่างๆ
 เกี่ยวกับการทำกิจกรรมจึงเป็นข้อมูลที่ได้จากการประเมินของผู้ตอบในช่วงปี พ.ศ. 2529 ดังนั้น
 ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ที่ แปลความข้อมูลจึงอาจลำสมัยหรือไม่สามารถอธิบายการทำกิจกรรม
 ของผู้สูงอายุในสภาวะเศรษฐกิจ สังคมยุคปัจจุบันได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์
2. ในการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่ตกเป็นตัวอย่าง สัมภาษณ์เฉพาะผู้สูงอายุที่สามารถ
 ให้สัมภาษณ์ได้เท่านั้น ส่วนผู้ที่มีปัญหาในการให้สัมภาษณ์ เช่น ผู้ที่มีปัญหาเกี่ยวกับการได้ยินหรือ
 เจ็บป่วย ตลอดจนผู้ที่ไม่อยู่ในวันสำรวจ ถือว่าไม่อยู่ในข่ายการศึกษาคั้งนี้
3. ลักษณะคำถามที่ใช้เป็นตัวแปรตามสำหรับการทำงานในครัวเรือนนั้น จะถาม
 ถึงการทำงานเป็นส่วนใหญ่ คำตอบที่ได้จึงได้เฉพาะจำนวนผู้สูงอายุที่ประเมินว่าตนเองทำ
 กิจกรรมเป็นส่วนใหญ่นั้น ส่วนผู้สูงอายุที่ได้ทำกิจกรรมในครัวเรือนเป็นส่วนใหญ่ แต่ เป็น
 เพียงผู้มีส่วนร่วมจะมีได้ถูกนำมาศึกษา ทำให้ขาดข้อมูลส่วนนี้ไป ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว การที่
 ผู้สูงอายุยังคงมีความสามารถทำกิจกรรมมาเท่า ได้ แม้เป็นเพียงผู้ช่วยเหลือ ก็ยังถือว่าผู้สูงอายุนั้น
 คนนั้นเป็นบุคคลที่ยังคุณประโยชน์ ดังนั้น คำถามข้อนี้จึงทำให้ขาดความครบถ้วนของข้อมูล
 ผลการศึกษาที่ได้จึงไม่ถูกต้องตามความเป็นจริงเท่าใดนัก
4. ตัวแปรอิสระสภาวะสุขภาพ เป็นข้อมูลที่ได้จากผู้สูงอายุซึ่งให้สัมภาษณ์ได้ เท่านั้น
 อีกทั้งยังเป็นสภาวะสุขภาพที่ผู้สูงอายุประเมินด้วยตนเอง มิได้มีการตรวจร่างกายหรือประเมิน
 สุขภาพโดยบุคลากรทางการแพทย์ ดังนั้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตัวแปรสภาวะสุขภาพจึง

อาจคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง

ลักษณะโดยทั่วไปของข้อมูล

ลักษณะโดยทั่วไปของประชากรผู้สูงอายุที่ตกเป็นตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ จำแนกออกตามลักษณะภูมิหลังทางประชากร คือ เพศ อายุและสถานภาพสมรส ลักษณะภูมิหลังทางเศรษฐกิจ คือ การทำงานเชิงเศรษฐกิจและสภาวะเศรษฐกิจของครัวเรือน ลักษณะภูมิหลังทางสังคม คือ ระดับการศึกษา เขตที่อยู่อาศัย โครงสร้างของครัวเรือนและการอยู่อาศัยร่วมกับบุตร รวมทั้งลักษณะภูมิหลังอื่นๆ คือ สภาวะสุขภาพและการเปิดรับสื่อมวลชน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ลักษณะภูมิหลังทางประชากร

เพศ ประชากรผู้สูงอายุที่ตกเป็นตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 3,252 ราย เป็นผู้สูงอายุชาย 1,329 ราย เป็นผู้สูงอายุหญิง 1,923 ราย ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 40.9 และร้อยละ 59.1 ตามลำดับ โดยมีอัตราส่วนเพศเท่ากับ 0.69 หรือเป็นผู้สูงอายุชาย 69 รายต่อผู้สูงอายุหญิง 100 ราย

อายุ เมื่อจำแนกอายุออกเป็น 3 กลุ่มอายุ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุ 70 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนมากที่สุด คือ คิดเป็นร้อยละ 39.4 รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 60-64 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.7 และกลุ่มอายุ 65-69 ปี มีสัดส่วนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 26.9 ตามลำดับ

สถานภาพสมรส พบว่า ผู้สูงอายุที่ทำให้สัมภาษณ์ร้อยละ 52.3 เป็นผู้ที่มีสถานภาพสมรสกำลังสมรส เป็นหม้ายร้อยละ 42.5 หย่าร้างหรือแยกกันอยู่ร้อยละ 4.0 และที่เหลืออีก ร้อยละ 1.2 เป็นผู้สูงอายุที่เป็นโสด

2. ลักษณะภูมิหลังทางเศรษฐกิจ

การทำงานเชิงเศรษฐกิจ พบว่า ส่วนใหญ่ของผู้สูงอายุที่ถูกสัมภาษณ์เป็นผู้ที่ไม่ได้ทำงานโดยคิดเป็นร้อยละ 61.8 ส่วนผู้สูงอายุที่ทำงานภาคเกษตรกรรมและทำงานนอกภาคเกษตรกรรมมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 26.1 และ 12.1 ตามลำดับ

สภาวะเศรษฐกิจของครัวเรือน คำนวณได้จากการสร้างดัชนีวัดสภาวะเศรษฐกิจของครัวเรือนของ จอห์น โนเดิลและมาลีนิ วงษ์สิทธิ์ (2532: 209) โดยสร้างขึ้นจากตัวแปร

ต่างๆ ซึ่งปรากฏว่า ประมาณครึ่งหนึ่งของผู้สูงอายุ (ร้อยละ 54.3) ที่ตกเป็นประชากรตัวอย่าง เป็นผู้ที่อยู่ในครัวเรือนที่มีสถานะเศรษฐกิจในระดับต่ำ รองลงมาเป็นผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีสถานะเศรษฐกิจปานกลางและสูง โดยคิดเป็นร้อยละ 30.4 และร้อยละ 15.3 ตามลำดับ

3. ลักษณะภูมิหลังทางสังคม

ระดับการศึกษา ในการศึกษาคั้งนี้ ได้จำแนกผู้สูงอายุไปตามระดับการศึกษา ที่จบเป็น 3 กลุ่มด้วยกัน คือ ไม่ได้รับการศึกษา ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 และประถมศึกษาปีที่ 4 ขึ้นไป สาเหตุที่แบ่งกลุ่มเช่นนี้เนื่องจาก ผู้สูงอายุที่ตกเป็นประชากรตัวอย่างในการศึกษาส่วนใหญ่ ไม่ได้รับการศึกษา โดยพบว่า ผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับการศึกษามีถึงร้อยละ 60.5 ที่เหลือร้อยละ 27.6 และร้อยละ 11.9 เป็นผู้สูงอายุที่ได้รับการศึกษาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ขึ้นไปและผู้สูงอายุที่ได้รับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 ตามลำดับ

เขตที่อยู่อาศัย ปรากฏว่าผู้สูงอายุที่ตกเป็นตัวอย่างในการศึกษาส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตชนบท คิดเป็นร้อยละ 74.5 นอกนั้นเป็นผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง คือ ร้อยละ 25.5

โครงสร้างของครัวเรือน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ในการศึกษาคั้งนี้อาศัยอยู่ในครัวเรือนขยาย คิดเป็นร้อยละ 63.7 ที่เหลือเป็นผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดี่ยว ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 36.3

การอยู่อาศัยร่วมกับบุตร พบว่า ผู้สูงอายุยังคงอาศัยร่วมกับบุตรเป็นส่วนใหญ่ โดยคิดเป็นร้อยละ 88.0 มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้น คือ ร้อยละ 12.0 เป็นผู้สูงอายุซึ่งไม่ได้อาศัยอยู่ร่วมกับบุตรของตน

4. ลักษณะภูมิหลังอื่นๆ

สถานะสุขภาพ สถานะสุขภาพของผู้สูงอายุในการศึกษาคั้งนี้ ได้จากการประเมินด้วยตัวของผู้สูงอายุเอง ซึ่งพบว่า มีผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 40.9 ที่ตอบว่าตนเองสุขภาพไม่ดี รองลงมาได้แก่ ผู้สูงอายุที่ตอบว่าตนเองมีสุขภาพดีและปานกลาง คือ คิดเป็นร้อยละ 34.8 และ 24.3 ตามลำดับ

การเปิดรับสื่อมวลชน สำหรับการศึกษาคั้งนี้ได้สร้างดัชนีการเปิดรับสื่อมวลชน

โดยวัดจากความสนใจในการเปิดรับสื่อต่างๆ และแบ่งกลุ่มรายการออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ไม่สนใจ สนใจบ้างและสนใจมาก ซึ่งผลปรากฏว่า ผู้สูงอายุที่ตกเป็นตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้ที่สนใจเปิดรับ สื่อมวลชนบ้างโดยคิดเป็นร้อยละ 62.0 รองลงมา ได้แก่ ผู้สูงอายุที่ไม่สนใจเปิดรับสื่อมวลชนเลย คือ ร้อยละ 20.4 และที่เหลืออีกร้อยละ 17.6 เป็นผู้ที่สนใจเปิดรับสื่อมวลชนมาก

ตารางที่ 1 ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามลักษณะภูมิหลังทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ลักษณะภูมิหลัง		ร้อยละ
<u>ลักษณะภูมิหลังทางประชากร</u>		
เพศ		
	ชาย	40.9
	หญิง	59.1
	รวม	100.0 (3,252)
อายุ		
	60-64 ปี	33.7
	65-69 ปี	26.9
	70 ปีขึ้นไป	39.4
	รวม	100.0 (3,138)
สถานภาพสมรส		
	โสด	1.2
	สมรส	52.3
	หม้าย	42.5
	หย่าหรือแยกกันอยู่	4.0
	รวม	100.0 (3,252)

ตารางที่ 1 (ต่อ) ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามลักษณะภูมิหลังทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ลักษณะภูมิหลัง	ร้อยละ
ลักษณะภูมิหลังทางเศรษฐกิจ	
สภาวะเศรษฐกิจของครัวเรือน	
ต่ำ	54.3
กลาง	30.4
สูง	15.3
รวม	100.0 (3,252)
ลักษณะภูมิหลังทางสังคม	
ระดับการศึกษา	
ไม่ได้รับการศึกษา	60.5
ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4	11.9
ประถมศึกษาปีที่ 4 ขึ้นไป	27.6
รวม	100.0 (3,245)
เขตที่อยู่อาศัย	
เขตเมือง	25.5
เขตชนบท	74.5
รวม	100.0 (3,252)
โครงสร้างของครัวเรือน	
ครัวเรือนเดี่ยว	36.3
ครัวเรือนขยาย	63.7
รวม	100.0 (3,252)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 (ต่อ) ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามลักษณะภูมิหลังทางประชากร เศรษฐกิจ สังคมและปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ลักษณะภูมิหลัง	ร้อยละ
การอยู่อาศัยร่วมกับบุตร	
อาศัย	88.0
ไม่ได้อาศัย	12.0
รวม	100.0 (3,248)
ลักษณะภูมิหลังอื่นๆ	
สภาวะสุขภาพ	
ดี	34.8
ปานกลาง	24.3
ไม่ดี	40.9
รวม	100.0 (3,224)
การเปิดรับสื่อมวลชน	
ไม่สนใจ	20.4
สนใจบ้าง	62.0
สนใจมาก	17.6
รวม	100.0 (3,211)

การทำกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจ

สำหรับตัวแปรการทำงานเชิงเศรษฐกิจ (ตารางที่ 2) พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ (ร้อยละ 61.8) ไม่ได้ทำงานเชิงเศรษฐกิจ ส่วนผู้สูงอายุที่ยังคงทำงานอยู่ จะเป็นผู้ที่ทำงานในภาคเกษตรกรรมร้อยละ 26.1 ที่เหลืออีกร้อยละ 12.1 เป็นผู้ที่ทำงานนอกภาคเกษตรกรรม สาเหตุที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ได้ทำงานทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โดยสภาพธรรมชาติแล้ว บุคคลที่เข้าสู่วัยสูงอายุหรือวัยสุดท้ายแห่งชีวิต มักจะมีสภาพร่างกายที่เสื่อมโทรมซึ่งไม่เอื้ออำนวยให้ประกอบกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจได้ดังเช่นแต่ก่อน นอกจากนี้ ค่านิยมในสังคมไทยโดยทั่วไปถือว่า เมื่อพ่อแม่แก่เฒ่า บุตรหลานจะต้องเลี้ยงดูให้อยู่อย่างสุขสบาย ไม่ต้องตรากตรำทำงานอีกต่อไป ดังนั้น หน้าที่การทำงานหารรายได้จึงเป็นของสมาชิกอื่น ส่วนผู้สูงอายุที่ยังทำงานอยู่นั้น ปรากฏว่า สัดส่วนของผู้ที่ทำงานในภาคเกษตรกรรมสูงกว่าผู้ที่ทำงานนอกภาคเกษตรกรรม ซึ่งเป็นเพราะงานในภาคเกษตรกรรมสามารถทำได้อย่างต่อเนื่องตราบเท่าที่สุขภาพเอื้ออำนวย ต่างจากงานนอกภาคเกษตรกรรมซึ่งมักถูกจำกัดการทำงานด้วยการกำหนดอายุเกษียณ

ตารางที่ 2 ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจ

การทำกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจ	ร้อยละ
ไม่ได้ทำงาน	61.8
ทำงานภาคเกษตรกรรม	26.1
ทำงานนอกภาคเกษตรกรรม	12.1
รวม	100.0 (3,245)

การทำกิจกรรมในครัวเรือน

ข้อมูลในตารางที่ 3 ได้จากข้อคำถามที่ว่า "กิจกรรมประจำในครัวเรือนต่อไปนี้เป็นใครเป็นผู้ทำเป็นส่วนใหญ่" ลักษณะคำถามได้เน้นถึงผู้ทำกิจกรรมเป็นส่วนใหญ่เท่านั้น มิได้รวมถึงผู้ที่มีส่วนร่วมหรือผู้ที่เป็นครั้งคราว ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างดัชนีวัดความมากน้อยในการทำกิจกรรม โดยแบ่งออกเป็นไม่ทำกิจกรรมใดๆ เลย ทำน้อย ทำปานกลางและทำมาก ซึ่งผลการศึกษาปรากฏว่า ครึ่งหนึ่งของผู้สูงอายุที่ทำการศึกษา (ร้อยละ 50.5) ไม่ได้ทำกิจกรรมใดๆ ในครัวเรือน รองลงมา คือ ผู้สูงอายุที่ทำกิจกรรมน้อย ผู้สูงอายุที่ทำกิจกรรมปานกลางและผู้สูงอายุที่ทำกิจกรรมมาก ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 31.0, 10.1 และ 8.4 ตามลำดับ สาเหตุที่พบว่า ครึ่งหนึ่งของผู้สูงอายุไม่ได้ทำกิจกรรมใดๆ ในครัวเรือนนั้น อาจเนื่องจากโดยทั่วไปแล้วกิจกรรมต่างๆ ภายในบ้าน ผู้ที่รับผิดชอบเป็นหลักมักได้แก่ บุตรหลานของผู้สูงอายุหรือสมาชิกอื่นๆ ในครัวเรือน ซึ่งผู้สูงอายุอาจทำงานบ้านได้ในลักษณะเป็นเพียงผู้คอยช่วยเหลือเท่านั้น อย่างไรก็ตาม สำหรับสัดส่วนของผู้สูงอายุที่ทำกิจกรรมต่างๆ ในครัวเรือนเป็นส่วนใหญ่ แม้จะพบว่ามีส่วนค่อนข้างต่ำ แต่ก็สะท้อนให้เห็นว่าผู้สูงอายุเหล่านี้จะไม่มีผู้คอยช่วยเหลือหรือช่วยแบ่งเบาภาระ จึงต้องรับผิดชอบกิจกรรมต่างๆ ในบ้านด้วยตนเอง

การทำกิจกรรมในครัวเรือนของผู้สูงอายุนั้น ลักษณะของกิจกรรมที่ทำเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ กิจกรรมการซื้อกับข้าว ซื้อของใช้ในบ้าน ทำอาหาร ซักรีดเสื้อผ้า ทำความสะอาดบ้าน บลูกต้นไม้ทำสวนและดูแลเด็กเล็ก ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4 พบว่า ผู้สูงอายุทำกิจกรรมทำความสะอาดบ้านคิดเป็นสัดส่วนสูงที่สุด คือ ร้อยละ 47 รองลงมา ได้แก่ บลูกต้นไม้ ทำสวน ซักรีดเสื้อผ้า ทำอาหาร ซื้อกับข้าว ซื้อของใช้ในบ้านและดูแลเด็กเล็ก ซึ่งกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้มีสัดส่วนลดหลั่นกันมาเป็นลำดับ และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบสัดส่วนผู้ทำกิจกรรมระหว่างผู้สูงอายุกับสมาชิกอื่นในครัวเรือน ปรากฏว่าสมาชิกอื่นทำกิจกรรมต่างๆ มากกว่าผู้สูงอายุ ยกเว้นกิจกรรมบลูกต้นไม้ ทำสวนและดูแลเด็กเล็กซึ่งผู้สูงอายุทำมากกว่าสมาชิกอื่น กล่าวคือ ผู้สูงอายุทำกิจกรรมดังกล่าวคิดเป็นร้อยละ 43 และร้อยละ 27.5 เมื่อเปรียบเทียบกับสัดส่วนที่สมาชิกคนอื่นทำคิดเป็นร้อยละ 32.6 และร้อยละ 18 ตามลำดับ

การที่พบว่าผู้สูงอายุทำกิจกรรมทำความสะอาดบ้านเป็นสัดส่วนสูงที่สุดนั้น อาจเนื่องจากการทำความสะอาดบ้านเป็นกิจกรรมที่ทุกครัวเรือนมักทำกันอยู่ เป็นกิจวัตรและเป็นงานไม่หนัก ซึ่งผู้สูงอายุสามารถรับมาเป็นภาระแทนสมาชิกอื่นซึ่งต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ส่วนเหตุผลที่ผู้สูงอายุทำกิจกรรมต่างๆ ในบ้านน้อยกว่าสมาชิกอื่นนั้น อาจเนื่องจากสภาพร่างกายและสภาวะสุขภาพที่เสื่อมลงตามวัย ทำให้ไม่สามารถทำกิจกรรมต่างๆ ได้ดังเช่นแต่ก่อน ประกอบกับค่านิยมโดยทั่วไปในสังคมไทยที่บุตรหลานควรตอบแทนบุญคุณแก่บุพการีของตนด้วยการอุปการะเลี้ยงดูให้อยู่อย่างสุขสบายเมื่อย่างเข้าสู่วัยชรา ดังนั้น บุตรหลานหรือสมาชิกอื่นในครัวเรือนจึงทำหน้าที่ต่างๆ ในบ้านแทน ซึ่งผู้สูงอายุอาจช่วยเหลือหรือทำกิจกรรมเหล่านี้เป็นครั้งคราวเท่านั้น สำหรับสาเหตุที่ผู้สูงอายุปลูกต้นไม้ ทำสวนและดูแลเด็กเล็กเล็กมากกว่าสมาชิกอื่นนั้น อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่ทำการศึกษาค้นคว้าอยู่ในเขตชนบท ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรเป็นหลัก ซึ่งอาชีพดังกล่าวมักเกี่ยวข้องกับการปลูกต้นไม้ นอกจากนี้ กิจกรรมดังกล่าวก็ยังเป็นกิจกรรมที่ผู้สูงอายุสามารถทำในยามว่างได้ ส่วนการดูแลเด็กเล็ก เนื่องจากสมาชิกอื่นต้องไปทำงานนอกบ้าน จึงมักปล่อยเด็กเล็กไว้ให้อยู่ในความดูแลของผู้สูงอายุและส่วนใหญ่มักเป็นบุตรหลานของผู้สูงอายุเอง อีกทั้งผู้สูงอายุเคยมีประสบการณ์การเลี้ยงเด็กมาก่อน ผู้สูงอายุจึงรับทำหน้าที่เหล่านี้แทน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำกิจกรรมในครัวเรือน

การทำกิจกรรมในครัวเรือน	ร้อยละ
ไม่ทำกิจกรรมใดๆ เลย	50.5
ทำน้อย	31.0
ทำปานกลาง	10.1
ทำมาก	8.4
รวม	100.0 (3,252)

ตารางที่ 4 ร้อยละของการทำกิจกรรมในครัวเรือนประเภทต่างๆ จำแนกตามผู้ประกอบกิจกรรม

กิจกรรม	ผู้สูงอายุ	คนอื่นฯ	ไม่มีกิจกรรม/	
			ไม่มีสมาชิก	รวม
ซื้อกับข้าว	28.5	68.7	2.8	100.0 (3,224)
ซื้อของใช้ในบ้าน	28.3	69.3	2.4	100.0 (3,222)
ทำอาหาร	35.4	62.7	1.9	100.0 (3,223)
ซักรีดเสื้อผ้า	37.3	60.9	1.8	100.0 (3,216)
ทำความสะอาดบ้าน	47.0	52.3	0.7	100.0 (3,221)
ปลูกต้นไม้ทำสวน	43.0	32.6	24.4	100.0 (3,222)
ดูแลเด็กเล็ก	27.5	18.0	54.5	100.0 (3,215)

การทำกิจกรรมในชุมชน

สำหรับการทำกิจกรรมในชุมชน (ตารางที่ 4) พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 69.6 ร่วมทำกิจกรรมในชุมชนเป็นบางกิจกรรม ส่วนผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนทุกกิจกรรมและผู้สูงอายุที่ไม่ทำกิจกรรมดังกล่าวเลยมีร้อยละที่ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 15.3 และร้อยละ 15.1 ตามลำดับ ข้อค้นพบดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ผู้สูงอายุยังคงให้ความสนใจกับการทำกิจกรรมในชุมชน แต่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้เป็นบางกิจกรรมเท่านั้น ทั้งนี้เพราะลักษณะของกิจกรรมในชุมชนเป็นกิจกรรมที่กระทำนอกบ้านเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งผู้สูงอายุต้องเดินทางไปเข้าร่วมกิจกรรม อีกทั้งกิจกรรมในชุมชนเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้เวลาและแรงกาย ดังนั้น ผู้สูงอายุจึงเลือกทำได้เฉพาะกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสามารถทางร่างกายของตน รวมทั้งความเอื้ออำนวยในเรื่องของเวลาและโอกาส

ตารางที่ 5 ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำกิจกรรมในชุมชน

การทำกิจกรรมในชุมชน	ร้อยละ
ร่วมทุกกิจกรรม	15.3
ร่วมบางกิจกรรม	69.6
ไม่ร่วมเลย	15.1
รวม	100.0 (3,222)

ส่วนประกอบของวิทยานิพนธ์

- บทที่ 1 คำนำ วัตถุประสงค์ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กรอบแนวคิดของ การศึกษาและสมมติฐาน
- บทที่ 2 ระเบียบวิธีวิจัย ข้อจำกัดในการศึกษา ลักษณะทั่วไปของข้อมูลและประโยชน์ ที่คาดว่าจะได้รับ
- บทที่ 3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจ สังคมและ ปัจจัยอื่นๆ กับการทำกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจ
- บทที่ 4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจ สังคมและ ปัจจัยอื่นๆ กับการทำกิจกรรมนอกรั้ว เรือน
- บทที่ 5 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจ สังคมและ ปัจจัยอื่นๆ กับการทำกิจกรรมในชุมชน
- บทที่ 6 สรุปและข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. จากการศึกษาครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงความสามารถของผู้สูงอายุในการทำประโยชน์ จากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ซึ่งได้แก่ กิจกรรมเชิงเศรษฐกิจ กิจกรรมนอกรั้ว เรือนและกิจกรรมในชุมชน รวมทั้งทราบถึงปัจจัยที่มีส่วนกำหนดต่อการเป็น ผู้สูงอายุที่ยังคงคุณประโยชน์จากการทำกิจกรรมดังกล่าว
2. ผลจากการศึกษา ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในคุณค่าของผู้สูงอายุจากการทำ กิจกรรม อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องทั้งในระดับครอบครัว ชุมชนและ ประเทศในการที่จะหาแนวทางพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ วางนโยบายส่งเสริม การทำกิจกรรมของผู้สูงอายุและจัดหาบริการที่เหมาะสม เพื่อเป็นการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ในกลุ่มประชากรผู้สูงอายุในโอกาสข้างหน้าได้อย่างถูกต้องและมี ประสิทธิภาพ

3. เพื่อเป็นแนวทางการศึกษาด้านนี้สำหรับผู้สนใจในอนาคตต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย